

„Nebožtík jako ze škatulky“

Ivana Karásková
reportérka MF DNES

LITOMĚŘICE Za nebožtíky krásnější. Tak by mohlo znít životní krédo šéfa litoměřické pohřební služby Petra Rambouska. V Česku se snaží rozšířit novinku – s dcerou jsou jedinými akreditovanými balzamovači zemřelých v Česku.

V balzamovacím sále litoměřické pohřební firmy Auriga leží na stole vyhublé tělo staršího muže. V obličeji má uvolněný výraz, skoro lehký úsměv. Ten pohled nevyvolává tíseň ani u člověka, který se běžně se smrtí nepotkává. Nebožtíka právě připravují na let do USA. Bez patřičné chemické úpravy by se na cestu vydat nemohl.

„Svatbu si v životě můžete zopakovat, ale funus je premiéra a derniéra v jednom. Důležitý rituál. Proto by lidé na onen svět měli odcházet jako ze škatulky. Což se v praxi neděje,“ přibližuje svou filozofii šéf firmy Petr Rambousek.

V jeho očích je pohřebnictví obor jako každý jiný, který potřebuje rozvíjet. Sám se toho chopil s buldočí vervou. V novele zákona o pohřebnictví, na které se podílí, prosazuje vyšší hygienické zaopatření zemřelých.

Těm ve firmě slouží celá rodina. Žádané jsou dovednosti dcery Heleny, která se vyškolila v ojedinelé profesi – je kosmetičkou nebožtíků a ve Spojených státech absolvovala kurz i na rekonstrukci obličejů.

Zatímco svatbu si můžete zopakovat, pohřeb má každý jen jeden. S tímto svérázným mottem Petr Rambousek balzamuje těla a líčí tváře zemřelých. Čechy učí to, co je ve světě obvyklé.

Půvabná derniéra

Mladý Vietnamec má před sebou let do Hanoje a po něm ještě dvoudenní putování na oslu do rodné vesnice. Cesta to bude náročná a dlouhá – muž před několika dny zemřel a domů se vrací už jen jeho tělo. Aby ho mohli příbuzní důstojně pohřbit, musí ho na pouť připravit.

„Tahle úprava těla přišla rodinu na 21 tisíc korun bez DPH,“ říká věčně Petr Rambousek, ředitel litoměřického pohřebního ústavu Auriga, kde nabízejí v Česku ojedinělou službu – balzamování a kosmetiku zemřelých.

Rambousek je sice vystudovaný právník, ale pravou seberealizaci objevil až v péči o nebožtíky. Šéf rodinné firmy dovede o svém řemesle barvitě vyprávět. Spatřuje v něm i kousek umění.

Mladý pomocník ho v práci oslovuje „táto“. Bývalý Rambouskův zeť Přemysl Šulík tuto dovednost teprve studuje. Pokud úspěšně složí zkoušky, stane se i on balzamovačem.

„Touto úpravou těla se zastaví hnilobné procesy. Pak už se od mrtvého nemůže nikdo nakazit,“ vysvětluje mladý stoupenec metody, která do Česka teprve přichází. Příčinnivý žák Petra Rambouska zůstal ve službách firmy i po rozvodu s jeho dcerou Helenou, kosmetičkou, která zemřelým zkrášluje tváře.

Znovu krásní

Zdánlivě to není žádná velká věda. Balzamovač nejprve otvorem v tříse vytlačí speciální pumpou krev nebo přesněji tekutinu, která po rozložení krve zůstane. Zároveň do těla napustí roztok chemikálií. Ty udrží nebožtíka „svěžího“, schopného transportu i vystavení v otevřené rakvi při smutečním obřadu. Probarví mu i bleďý obličej, takže vypadá jako živý.

„Roztok formaldehydu namícháme podle toho, jak dlouho tělo potřebujeme uchovat v původním stavu. Při slabé koncentraci tělesné enzymy zakrátko přemůžou chemikálie a tělo rozloží. Při vyšší koncentraci však tělo už nikdy hnilobným procesem neprojde. Když vypustí vodu, seschne a třeba staletí trouchniví,“ líčí Petr Rambousek, který pořádá i kurzy základů balzamování pro německé, slovenské a české studenty.

Mezi českými „pohřebáky“ je oně však malý zájem. Říkají, že je to sice dobrý byznys, ale v tuzemsku zatím nemá velké využití.

U Rambousků se balzamuje v průměru třikrát do měsíce, při větší frekvenci by mohla být cena nižší. Ale jen nákup balzamačních pump a vybavení sálů prý přišel na šest milionů korun.

Přesto šéf firmy předpovídá metodě velkou budoucnost i v Česku. Ve Velké Británii se podle něj balzamuje sedm nebožtíků z deseti, ve Spojených státech asi 95 procent a v Severním Irsku dokonce úplně každý. Češi o balzamacích stojí třeba při rekonstrukci tváře či těla zemřelého po nehodě.

„Když si myslivec na honu ustřelí kus brady, cena rekonstrukce obličeje může vylétnout až nad sto tisíc. Musí se vyrobit náhrady čelistí, očí a podobně,“ vysvětluje Petr Rambousek.

Ještě obarvit vlasy

Na to je v rodinné firmě specialistkou jeho dcera Helena Šulíková, kosmetička nebožtíků. Někomu po úraze správně nos, jinému vymodeluje celou spodní čelist. Studenti si metody trénují na cvičných gumových maskách.

„Třeba loni jsme prováděli dost náročnou rekonstrukci tváře bývalé modelky, která se zastřelila. Rodina chtěla, aby vypadala krásně jako zaživa. Přinesli nám fotky, jak se líčila, takže jsem se snažila o podobné barvy. Pro práci kosmetičky musí mít člověk cit, ale přípravky a postup jsou pochopitelně jiné než u živých lidí,“ říká dvaatřicetiletá Helena Šulíková.

Poškozená místa zaceluje voskem a latexem, make-up aplikuje stříkácí pistolí, technikou airbrush. Někdy se foukají vlasy, a pokud má zemřelá větší odrůstky, lze je i obarvit. Přípravky pro kosmetiku mrtvých dováží firma z Německa, v Česku se nevyrábějí.

Je to pro mladou ženu práce snů? „Já jsem v tom vyrostla. Ještě po gymnáziu jsem si držela odstup, ale našemu tatínkovi se vzdorovat nedá,“ přiznává se smíchem.

Přesto je znát, že své profesi přišla na chuť. S otcem se mohou pyšnit členstvím v Britském institutu balzamovačů, certifikát získali v Německu a Velké Británii. Druhá Rambouskova dcera a také jeho manželka působí v managementu firmy.

Usmívá se, jako by spal

Přestože čeští „pohřebáči“ pohlížejí na balzamování rezervovaně, na kurzy hygienického zaopatření zemřelých do Litoměřic jezdí. Ve firmě už vyškolili 170 lidí. Ti pak umějí projasnit i tváře, do nichž se otiskla tíha žalostného umírání v nemocnicích či domovech důchodců.

„Naše zdravotnictví vyrábí hnusné nebožtíky s proleženinami a příšernými výrazy. Zejména v elděnkách. My to umíme změnit,“ tvrdí ředitel. Při obřadu chce podle něj vidět zemřelého sice jen asi polovina pozůstalých, ale ze světa by měl odcházet každý hezký a upravený.

To propaguje i psychologka a poradkyně pro pozůstalé Naděžda Špatenková z olomoucké univerzity, která se setkává s lidmi v depresích a s poruchami spánku kvůli tomu, že se s blízkým náležitě nerozloučili. U Rambousků absolvovala kurz vyššího hygienického zabezpečení spolu s manželem lékařem.

„V Německu je to velmi vážená profese, něco mezi sochařem, umělcem a pohřebákem. Dovedete si představit hezčí pocit, než když na pohřbu uvidíte v rakvi krásného člověka, který vypadá pokojně, jako by spal?“ ptá se vysokoškolská učitelka Špatenková.

Nebývá to pokaždé. Podle Rambouska je situace v českém pohřebnictví zoufalá. Ze zhruba 450 pohřebních služeb považuje jen stovku za dobrou. Proto prosazuje více kontrol i vyšší pokuty.

„Čeští pohřebáci se nechtějí vzdělávat. Jeden člověk z Moravy mi třeba řekl, že omyje nebožtíkovi pusu vlažnou jarovou vodou a má pokoj. Dělá to tak čtyřicet let a nebude nic měnit. Nezasťírám, že pohřebnictví je byznys, ale za ty peníze musíte odvést stoprocentní služby. Tou hlavní odměnou je pro nás spokojenost pozůstalých,“ tvrdí certifikovaný balzamovač.

Odcházet hezký a upravený Petr Rambousek připravuje nebožtíka na převoz do zahraničí. Jeho tělo také upravuje, aby zakryl známky bolestné smrti a vrátil mu svěží vzhled. Na snímku vlevo nahoře ukazuje masku, na které studenti trénují kosmetiku zemřelých.

foto: Petr Topič, MAFRA